

Найтяжчим злочином у чинному Кримінальному кодексі України є умисне вбивство. І ще більш небезпечним цей злочин стає, коли вчиняється неповнолітнім. Сьогодні умисні вбивства, що вчиняються неповнолітніми, відзначаються особливим цинізмом, жорстокістю, холодно-кровністю.

Справа в тому, що неповнолітні часто застосовують радикальні способи доказування своєї приналежності до світу дорослих. Вони відображаються у способах вчинення злочину. Агресивні дії підлітка можуть бути викликані нанесеними образами з боку батьків чи близьких, оскільки вони звертають увагу на будь-які фізичні чи психологічні дефекти. Такі образи можуть породити почуття ненависті та помсти. Постійний вплив на особистість підлітка образами та приниженнями може призвести до стану безвихідності та прихованої люті. Як показують соціологічні дослідження, найбільш поширеним порушенням прав і свобод дитини є приниження (76,16%) [2, с.6]. Негативні емоції накопичуються і в певний час можуть вивільнитися у вигляді вчинення злочину чи то відносно тих, хто образив, чи то будь-кого, хто потрапить "під гарячу руку". Як вказував один підліток, неможливо словами пояснити всю глибину своєї злості, яка виникає через почуття самотності, образи чи ненависті [1, с.63]. Це підтверджується і дослідженнями, проведеними Павлик О. М.: для неповнолітніх, які скоїли насильницькі злочини, характерний високий рівень вираження страху бути відкинутим та прагненням до прийняття. Це свідчить про порушені міжособистісні стосунки та суперечливість їх соціально-психологічної позиції. Таким неповнолітнім притаманна імперативна потреба у повазі, завишені домагання щодо своєї винятковості, відмова від позиції підлеглих [3, с.12-13].

Варто також відмітити, що неповнолітні часто обирають такі моделі поведінки з ровесниками, які вони спостерігають при спілкуванні дорослих, у першу чергу батьків, як між собою, так і з іншими. Підлітки бездумно копіюють їх методи вирішення проблеми. Це обов'язково слід враховувати при розслідуванні насильницьких злочинів, вчинених неповнолітніми.

Звичайно, практично неможливо визначити портрет неповнолітнього вбивці. Це може бути і підліток, який не користується популярністю серед ровесників, над яким часто знущаються, глузують до тих пір, поки бажання помсти не штовхає його на злочин. Або це може бути лідер неформальної групи, який, намагаючись втримати свій авторитет, іде на

вчинення умисного вбивства. Це також може бути неповнолітній, який намагається завоювати авторитет у групі, підвищити своє значення та статус у ній. І таких портретів можна змалювати безліч. Тому, на нашу думку, в перелічених випадках необхідно залучати фахівця-психолога для того, щоб використовуючи свої знання в сфері дитячої та юнацької психології, він зміг змалювати портрет неповнолітнього вбивці, і тим самим звузити коло підозрюваних. А у випадку затримання винної особи, знання особи неповнолітнього допоможе слідчому у проведенні наступних слідчих дій.

Література

1. Баронін А.С. Психологічний профіль вбивць: посібник з кримінології та криміналістики / А.С. Баронін. – К. : Вид. ПАЛІВОДА А.В., 2001. – 176 с.
2. Корнієнко І., Пачковський Ю. Насильство в молодіжному середовищі та основні причини, що його породжують / І. Корнієнко, Ю. Пачковський // Практична психологія та соціальна робота. – 2002 – №7. – С. 4-9.
3. Павлик О. М. Особливості мотиваційної сфери неповнолітніх правопорушників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.06 "Юридична психологія" / О. М. Павлик. – Х., 2005. – 20 с.

УДК 34.343(043.2)

Поливач М.О.,
секретар судового засідання відділу
забезпечення роботи третьої судової палати Вищого
адміністративного суду України, м.Київ
Науковий керівник: Лихова С. Я., д.ю.н., доцент

ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Поняття допустимості доказів у кримінально-процесуальній науці слушно розглядається як одне з вихідних положень теорії судових доказів.

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що незважаючи на численні дослідження з даного питання та законодавчого закріплення у но-

вому Кримінально-процесуальному кодексі України, сьогодні відсутній єдиний підхід до розуміння інституту допустимості доказів.

У теорії кримінального процесу України допустимість доказів означає, що:

1. фактичні дані як докази повинні бути отримані уповноваженим на це суб'єктом (особою, у провадженні якої перебуває кримінальна справа, особою, якою здійснюється перевірка слідчого, в також органами оперативно-розшукової юрисдикції при виявленні злочинів);

2. фактичні дані мають бути отримані з відомого, не забороненого законом джерела, яке можна перевірити;

3. фактичні дані повинні бути отримані в установленому законом порядку з дотриманням процесуальної форми, яка гарантує захист прав і законних інтересів громадян;

4. фактичні дані і сам процес їх отримання повинні бути належним чином закріплені та засвідчені;

5. зібрані докази та інші матеріали кримінальної справи в цілому дозволяють здійснити аналіз і перевірку достовірності і законності отримання фактичних даних.

Варто зазначити, що у процесуальній літературі існують різні точки зору щодо визначення даного поняття.

Соколов А. Ф. визнає допустимість коротко, лише як "придатність доказу з погляду його процесуальної форми" [1, с. 14-15]. Тієї ж точки зору дотримується і Шейфер С. А., який не виділяє ознаку законності джерела доказів як самостійну умову допустимості, оскільки, на його думку, "усе те, що у теорії кримінального процесу називається джерелами доказів або засобами доказування, є не що інше, як процесуальна форма, котрої вимагає закон" [2, с. 34-35].

Кіпніс М. М. вважає, що "допустимість – це властивість доказу, яка характеризує його з погляду законності джерела фактичних даних (відомостей, інформації), а також способів отримання і форм закріплення фактичних даних, що містяться в такому джерелі, у порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законом, тобто правомочною на те особою чи органом в результаті проведення ним слідчої дії при точному дотриманні кримінально-процесуального закону, який визначає форми цієї слідчої дії" [3, с. 27].

М.А. Погорецький під допустимістю доказів розуміє таку внутрішню властиву їм якість, яка дозволяє встановити обставини, що необхідні для повного і правильного вирішення конкретної справи, а вимога на-

лежності охоплює не весь доказ у цілому, а лише його змістовну частину – фактичні дані. Сукупність же вимог, що ставляться законом до процесу отримання доказів, становить інститут процесуальної допустимості, який полягає в тому, що належні до справи фактичні дані повинні бути одержані із встановленого законом джерела, уповноваженим на це суб'єктом кримінального процесу (органом дізнання, слідчим чи судом) і закріплені у спосіб, вказаний у кримінально-процесуальному законі [4, с. 487-488].

Існує дискусія навколо питання про можливість прийняття процесуальних рішень у кримінальній справі на підставі доказів, отриманих з порушенням процесуальної форми, та про юридичну силу таких доказів, тобто щодо того, чи мають вони доказове значення. Зазначена невизначеність зумовлює помилки у діяльності практичних працівників та різні шляхи вирішення цього питання. Деякі процесуалісти вважають, що несуттєві порушення кримінально-процесуального закону не можуть бути підставою для визнання доказів недопустимими. Так, недоцільно визнавати "протокол виїмки" недопустимим доказом, якщо його назвали "протоколом вилучення", за умови, що дотримано процедуру провадження виїмки та її оформлення. Істотними є порушення, що перешкодили або могли перешкодити всебічному, повному й об'єктивному розслідуванню та вирішенню справи чи порушили або могли порушити право підозрюваного, обвинуваченого на захист [5, с. 93].

Таким чином, питання допустимості доказів потребує подальшого дослідження, адже даний інститут має важливе теоретичне і практичне значення. Правильне розкриття цього поняття істотно впливає на весь хід доказування: збирання, перевірку та оцінку доказів, захист прав і законних інтересів суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності, досягнення істини у кожній кримінальній справі.

Література

1. Соколов А. Процессуальный порядок признания в суде доказательств не имеющих юридической силы. // Российская юстиция. 1994. № 10. С. 14 -15.
2. Шейфер С.А. Следственные действия. Система и процессуальная форма. – М.: Юрид. лит., 1981. – 128 с.
3. Кипнис Н.М. Допустимость доказательств в уголовном судопроизводстве. – М., 1995., с. 27
4. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-

розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія / М. А. Погорецький. – Х.: Аріс ЛТД, 2007.

5. Іщенко В. Принцип допустимості і достатності засобів кримінально-процесуального доказування // Право України. – 2003. – № 7. – С. 90-95.

6. Шестакова С. Допустимість доказательств в уголовном процессе России и США // Уголовное право. – 2004. – № 3. – С. 100-102.

УДК 343.13 (043.2)

Хорт І.В.,
старший викладач,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м.Київ

РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА – КРОК ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Кримінально-процесуальний кодекс, яким ми досі керувалися, був затверджений Законом від 28 грудня 1960 р. Реформування суспільно-економічних умов, судово-правової системи України та діяльності правоохоронних органів зумовили численні зміни, які вносились до Кодексу. Однак вони мали поверховий, несистемний характер.

Нагальною проблемою діяльності правової системи, правоохоронних та судових органів України з 1992 р. залишалося питання оновлення та вдосконалення кримінально-процесуального законодавства.

Враховуючи це, Президент України Віктор Янукович ініціював підготовку найавторитетнішими вченими-теоретиками, фахівцями-практиками судових та правоохоронних органів із урахуванням найкращого досвіду інших країн світу принципово нового Кримінального процесуального кодексу (КПК) України.

Верховною Радою України 13 квітня 2012 р. новий КПК був прийнятий.

Основна ідея нового КПК України 2012 року полягає у трансформуванні кримінального процесу із засобу боротьби зі злочинністю у механізм захисту суспільства та особи, яка зазнала шкоди у результаті злочину, і якнайшвидшого та найефективнішого відновлення порушених злочином прав.

Окрім того, реформування зазнали наступні фундаментальні засади кримінального процесу.

1. З метою реального захисту конституційних прав учасників кримінального процесу суттєво розширено та підвищено значення основних принципів.

Так, ст. 7 КПК України закріпила, що зміст та форма провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального процесу, до яких, зокрема, відносяться: верховенство права; законність; рівність перед законом і судом; повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; недоторканість житла чи іншого володіння особи; таємниця спілкування; невтручання у приватне життя; недоторканність права власності; презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї; заборона двічі притягати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення; забезпечення права на захист; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень; змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; безпосередність дослідження показань, речей і документів; забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; публічність; диспозитивність; гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами; розумність строків; мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

2. Створено реальні умови для забезпечення процесуальної рівності та змагальності сторін кримінального провадження. Підвищено гарантії захисту прав підозрюваного, обвинувачуваного та інших учасників процесу.

Суттєво розширено перелік складів злочинів, кримінальне провадження у яких здійснюється виключно на підставі заяви потерпілого у формі приватного обвинувачення (ст. 477 КПК України). Це – кілька десятків передбачених статтями Кримінального кодексу (КК) України складів в основному легких та середньої тяжкості злочинів, які завдають шкоду переважно приватним інтересам особи. Це дає можливість потерпілому самостійно, незалежно від волі слідчого чи прокурора, які можуть вбачати чи не вбачати в обставинах склад кримінального правопорушення, доводити обвинувачення в суді. Водночас розвантажуються органи досудового розслідування, які відтепер будуть зосереджені на розкритті та розслідуванні більш тяжких та резонансних подій.